

Το καμάρι των Χανίων ζητά αναγνώριση

Του ΓΡΗΓΟΡΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Αυτή τη φορά επέστρεψα από τα Χανιά προβληματισμένος περισσότερο από ποτέ. Έχουμε συνηθίσει ότι κάπου στον Νότο υπάρχει ένα θέατρο που, κάθε χρόνο, αδιάλειπτα, ανεβάζει τη μια σημαντική παράσταση μετά την άλλη, που σαν θίασος και σχολή συνθέτει μια κλίμακα προς συνεχώς απαιτητικότερα ζητήματα της δραματουργίας και της εφαρμογής της.

Το έχουμε συνηθίσει αφού πρώτα εντυπωσιαστήκαμε, επαινέσαμε και βραβεύσαμε. Μετά βάλουμε στο ράφι το θέατρο Κυδωνία σαν κάτι αναμενόμενο και, δυστυχώς, δεδομένο. Το καμάρι των Χανίων -ίσως το μόνο «θέατρο τέχνης» εκτός κέντρου και συμπρωτεύουσας- θα αποτελούσε σε άλλα κράτη και υπουργεία πολιτισμού μοντέλο καλλιτεχνικής πρωτοβουλίας της περιφέρειας. Θα συγκέντρωνε κόσμο από την πρωτεύουσα, που θα έσπευδε να δει τι ακριβώς συμβαίνει.

Τι κάνουμε αντ' αυτού; Η εταιρεία θεάτρου «Μνήμη» επιχορηγείται σαν μικρομεσαίος αθηναϊκός θίασος, ενώ αποτελεί στην ουσία έναν ξεχωριστό θίασο της επαρχίας. Ακόμη χειρότερα, χρηματοδοτείται όχι σύμφωνα με τις δυνατότητές της, αλλά με βάση έναν ισοπεδωτικό παρονομαστή, που συγκεντρώνει τις «σημαντικές προσπάθειες της περιφέρειας». Και δεν είναι μόνον αυτό. Ένα θέατρο της περιφέρειας δεν ζητάει μόνο χρήματα. Θέλει να αισθάνεται πως η προσφορά του χαίρει μιας ευρύτερης αναγνώρισης, πως οι προτάσεις του παρακολουθούνται και σχολιάζονται. Δεν είναι ματαιοδοξία αυτό, είναι αδήριτη ανάγκη της πορείας του.

Προβληματίστηκα, γιατί μετά τόσα βουλευάρια των δημοτικών μας θεάτρων καταλήγω να δω στα Χανιά από τη «Μνήμη» το πρώτο μέρος από το θέατρο-ποταμό του Σουηδού Λαρς Νουρέν (πολιτογραφημένου ως «Νόρεν» από το θέατρό μας), να παρακολουθήσω από την κλειδαρότρυπα την εξάχνωση των αστών στην κάμινο μιας νατουραλιστικής έντασης άνευ προηγουμένου. Και αυτό το επίτευγμα είναι μονάχα ο πρόλογος της πεντάωρης παράστασης της «Αγρυπνίας», που θα παιχτεί του χρόνου στην επέτειο των δέκα χρόνων παρουσίας του θιάσου στα Χανιά!

Η «Αγρυπνία» είναι ένα δράμα οικογενειακού αλληλοσπαραγμού, που λαμβάνει χώρα μπροστά στην τεφροδόχο της μόλις αποδημήσασας μητέρας των δύο αδελφών, Γιον και Αλαν, στη διάρκεια μιας ανοιχτής τηλεφωνικής ακρόασης με το παιδί του Γιον (που θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι εκπροσωπεί τον ίδιο τον συγγραφέα). Εύλογα το έργο πατάει στην παρακαταθήκη του Στρίντμπεργκ, στο σκηνικό κλουβί με τα θηρία που κατασπαράσσονται μεταξύ τους. Ανάμεσα στον παλιό Σουηδό και τον νέο, συμβαίνουν βέβαια και άλλα γκελ σε συγγραφείς, όπως στον Ο' Νιλ, τον Αλμπι, τον Μπέργκμαν, την Ούλμαν. Οι αναφορές όμως περιττεύουν. Γιατί αυτό που κάνει ο Νουρέν προωθεί παραπέρα την ποιητική του νατουραλιστικού χώρου. Ασφυκτικά κλεισμένοι εντός του, οι ήρωες καίγονται ώσπου ο χώρος να γεμίσει από το ψυχικό τους ντουμάνι, ώσπου η συνείδηση να πλαντάξει από τη βάσανο της αλληλοεξόντωσης.

Δεν υπάρχει γι' αυτή τη σφαγή λόγος άλλος, παρά το παιχνίδι της απόκρυψης, ο αμυντικός καταλογισμός των ευθυνών, η επιθετικότητα που υπολανθάνει στις οικογενειακές σχέσεις λόγω του συμβιβασμού και της υποκρισίας. Ο Γιον και ο Αλαν αρνούνται να αναγνωρίσουν ότι είναι όμοιοι, πως ο ένας φέρει το πρόσωπο που ο άλλος μισεί. Στη μακριά τους «αγρυπνία» η τεφροδόχος της μητέρας γίνεται το σκεύος όπου κρύβονται τα μυστικά της οικογένειας, η λήκυθος της εγκλωβισμένης οικογενειακής και προσωπικής μνήμης. Δίπλα τους δυο γυναίκες προς αναζήτηση ταυτότητας: Η όμορφη Σαρλότ και η καταπιεσμένη Μόνικα. Σαν παρτιτούρα το κείμενο του Νουρέν -μεταφρασμένο από τον Κώστα Κουκούλη και τον Ξενοφώντα Παγκαλιά, με τμήματα από τη γερμανική και γαλλική εκδοχή, σε επεξεργασία της Λίλιας Τρουλινού- ξεκινά με μια υπόκοιφη ένταση, που εκρήγνυται στη συνέχεια με το ποτό και το ξενύχτι.

Πρόκειται για την τέχνη ενός ρεαλισμού που δεν δέχεται ούτε την ταύτιση με πρόσωπα ούτε την τελική κάθαρση. Υπηρετείται υποδειγματικά από τον Μιχάλη Βιρβιδάκη (Γιον), τη Δέσποινα Πολλαναγνωστάκη (Σαρλότ), τη Μαρία Μπουλουγούρη (Μόνικα) και τον Αντώνη Παλιεράκη (Αλαν). Το πρόβλημα, συνήθως, της «Μνήμης» βρίσκεται στους δευτέρους ρόλους. Εδώ όμως οι μαθητές του Βιρβιδάκη κατακτούν με τις δυνάμεις τους την εμπειρία ενός ταξιδιού μεγάλης μέρας μέσα στη νύχτα.

Ελευθεροτυπία, Δευτέρα 31 Μαΐου 2010

<http://www.enet.gr/?i=news.el.texnes&id=167904>

Κάποιοι, στην περιφέρεια, αγρυπνούν

Κι όμως, παρά την κρίση, παρά την ψυχολογική πίεση που με σαδιστική επιμονή μας χαρίζουν καθημερινά τα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων, παρά τη γενική κατάθλιψη που αρχίζει να μας καταβάλλει, γίνονται κάποια σημαντικά πράγματα στην Ελλάδα.

Ένα θεατράκι πενήντα θέσεων που ανεβάζει «δύσκολα» έργα σε μια σχετικά μικρή επαρχιακή πόλη. Ένα σουηδικό έργο που, ολοκληρωμένο, φτάνει τις 5 ώρες παράστασης για τέσσερις ανθρώπους που αλληλοσφάζονται μπροστά στην τεφροδόχο της νεκρής μητέρας. Ένας θεατράνθρωπος που έχει όραμα και, χρόνια τώρα, το κάνει πραγματικότητα, ξεπερνώντας κάθε φορά χίλια προβλήματα.

Η πόλη είναι τα Χανιά. Ο θεατράνθρωπος είναι ο Μιχάλης Βιρβιδάκης. Η εταιρεία θεάτρου που ίδρυσε ονομάζεται Μνήμη και το θεατρό του, που στεγάζεται σε ένα παλιό σπίτι στο κέντρο της πόλης, Κυδωνία. Το έργο που ανέβασε φέτος ονομάζεται «Αγρυπνία» και γράφτηκε το 1983. Και συγγραφέας είναι ο Σουηδός Λαρς Νουρέν, πολύ γνωστός στην πατρίδα του (έχει γράψει ποίηση, πεζά, έργα για την τηλεόραση, και γύρω στα εβδομήντα θεατρικά έργα) αλλά λιγότερο γνωστός στην Ελλάδα. Φέτος παίχτηκε το πρώτο μέρος, του χρόνου θα ανέβει και το δεύτερο, και ο Βιρβιδάκης ελπίζει να μπορέσει να μεταφέρει ολόκληρο το έργο, για λίγες μόνο μέρες, σε μια αθηναϊκή σκηνή.

Το έργο θυμίζει το κλασικό πλέον «Ποιος φοβάται τη Βιρζίνια Γουλφ;» του Άλμπι. Έχουμε και εδώ δύο ζευγάρια που, με τη βοήθεια του ποτού, αρχίζουν έναν μεταξύ τους πόλεμο του οποίου δεν ξέρουν την κατάληξη. Είναι τέσσερις ενήλικες (οι δύο άντρες είναι αδέρφια) που μοιάζουν να μην έχουν ακόμα ενηλικιωθεί, οι οποίοι συγκεντρώνονται στο σπίτι του πρώτου ζευγαριού, μετά την κηδεία της μάνας. Κι είναι, βεβαίως, τέσσερις διαφορετικοί χαρακτήρες. Που θα παίξουν όλων των ειδών τα παιχνίδια -του σαδισμού και του οίκτου, το σεξουαλικό και αυτό της οικογενειακής ευπρέπειας, της καταπίεσης και της αθωότητας, της κυνικότητας και της υποκρισίας- προκειμένου να μη δουν το αληθινό τους πρόσωπο, αυτό που αποκαλύπτεται μπροστά στην αλήθεια του θανάτου.

Τέτοιου είδους έργα χρειάζονται όχι μόνο σκηνοθεσία που να λειτουργεί με ωρολογιακή ακρίβεια αλλά και ηθοποιούς που να ξεπερνάνε τον εαυτό τους. Η παράσταση του Βιρβιδάκη είχε και το ένα και το άλλο - κι αυτό, τελικά, σε εκπλήσει πραγματικά όταν συμβαίνει στην Ελλάδα, και μάλιστα στην περιφέρεια. Νομίζω ότι σπάνια στο ελληνικό θέατρο βλέπει

κανείς τέτοια παράσταση συνόλου: οι τέσσερις ηθοποιοί -ο Μιχάλης Βιρβιδάκης, η Δέσποινα Πολλαναγνώστáκη, ο Αντώνης Παλιεράκης και η Μαρία Μπουλουγούρη- έπαιζαν σαν να έπαιρναν ο ένας δύναμη από τον άλλο, σαν να ήταν τέσσερις εκφάνσεις του ίδιου προσώπου, παρότι διατηρούσαν ο καθένας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ρόλου του. Φεύγεις από την παράσταση με την αίσθηση ότι, επιτέλους, είδες αληθινό θέατρο - πράγμα που, ομολογώ, δεν μου συμβαίνει συχνά ανάμεσα στην τόση μη καλά χωνεμένη πρωτοπορία που μας κατακλύζει και σ' εκείνο το θέατρο που το ξεχνάς μόλις φύγεις από την αίθουσα.

[Κι επειδή, όπου νά 'ναι, θα αρχίσουν πάλι οι συζητήσεις, οι γκρίνιες, τα παράπονα για τις περιβόητες θεατρικές επιχορηγήσεις, καλό θα είναι κάποια στιγμή να ειπωθούν καθαρά ορισμένα πράγματα. Σε μια χώρα που κατορθώνει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να δίνει δουλειά σε γύρω στους 200 θιάσους (ούτε το Λονδίνο, νομίζω, το καταφέρει αυτό), οι κρατικές επιχορηγήσεις πρέπει να δίνονται μονάχα εκεί όπου πραγματικά χρειάζονται τα χρήματα. Οι επιχορηγήσεις δεν μπορεί να δίνονται για να επιβραβεύσουν το τάλαντο ή την τελειομανία ή την επιμονή στην ποιότητα ενόσ γνωστού ηθοποιού ή θιάσου, αλλά για να βοηθήσουν εκεί όπου πραγματικά υπάρχει ανάγκη. Άλλο να επιχορηγείς ένα θίασο σαν αυτό του Βιρβιδάκη που διακινδυνεύει κάθε χρόνο προτείνοντας Πεσσόα και Χάντκε (αντί για Ψαθά, όπως συνήθως συμβαίνει) σε μια επαρχιακή πόλη, κι άλλο να επιχορηγείς ακόμα και έξοχες παραστάσεις που όμως στην πρεμιέρα τους μπορούν και μαζεύουν όλη την κοσμική ή καλλιτεχνική Αθήνα. Η επιχορήγηση πρέπει να έχει τα στοιχεία της επιλογής και της ανάγκης, κι όχι της υποχρέωσης και της επαναληπτικότητας...].

Από τον ANTAIO ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗ

Εφημερίδα «ΑΥΓΗ»

ΣΤΗΛΗ: ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ

06/06/2010

...μια κορυφαία εκδήλωση των προσπαθειών που με επιμονή και υψηλή ποιότητα εξακολουθεί να προσφέρει στην πόλη ο Μιχάλης Βιρβιδάκης και οι συνεργάτες του. Όλοι οι συντελεστές προσεγγίζουν την υψηλότερη απόδοσή τους - σκηνοθεσία, κείμενο, υποκριτική, φωτισμοί, μουσική - μέσα από μια παράσταση στην οποία ο θεατής «απολαμβάνει» μια συστηματική ανάδειξη των προστριβών που προκαλεί το σκουλήκι του ατομικισμού που κατασπαράζει την καθημερινότητά μας και μέσα από ένα κείμενο διαβρωτικού μαύρου χιούμορ που η σκηνοθεσία υπηρετεί με μια απίστευτη διαύγεια, ισορροπώντας ανάμεσα στο τραγικό και το γελοίο. Τα Χανιά οφείλουν να τιμούν παρόμοιες προσπάθειες που κρατούν άσβεστη την προσφορά τους στον πολιτισμό της Κρήτης και της χώρας.

Του Δημήτρη Αντωνάκη

Καλλιτεχνικού διευθυντή του Κέντρου Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ)

Χανιώτικα Νέα, 29. 4. 2010

Είναι ξημερώματα Κυριακής 2 Μαΐου και εντός μου διατηρώ ακόμη τους προβληματισμούς που μου δημιουργήθηκαν από τη θεατρική παράσταση την οποία παρακολούθησα λίγες ώρες πριν. Ο λόγος για την «Αγρυπνία» του Σουηδού συγγραφέα Λαρς Νουρέν. που είναι φανερό πως γνωρίζει καλά την ανθρώπινη φύση και ως εκ τούτου το κείμενο του έργου έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. η συγκεκριμένη παράσταση, ίσως η καλύτερη ή έστω μίαν από τις καλύτερες παραστάσεις που έχει ανεβάσει η εταιρεία θεάτρου «Μνήμη» στα Χανιά. είναι παράσταση που αξίζει να δει το θεατρόφιλο κοινό. Όχι μόνο θα απολαύσει τους ηθοποιούς που υποστηρίζουν απόλυτα τους ρόλους τους, αλλά θα περάσει δύο περίπου ώρες, γεμάτες ενδιαφέρον καθώς το συγκεκριμένο έργο «παίζει» με την ανθρώπινη ψυχολογία όσο λίγα. Μιλά στη ψυχή μας. Πρόκειται για θέατρο ψυχής που στέλνει πολλαπλά μηνύματα.

Του δημοσιογράφου ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΒΙΑΚΗ

Από την ιστοσελίδα *Ακροβασίες*, 3. 5. 2010

<http://acrovasies.blogspot.com/>

ΑΓΑΠΗ, ΜΙΑ ΛΕΞΗ ΠΙΟ ΚΡΥΑ ΚΙ ΑΠ' ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ.

«ΑΓΡΥΠΝΙΑ» ΤΟΥ ΛΑΡΣ ΝΟΥΡΕΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ ΜΝΗΜΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΥΔΩΝΙΑ

Του Λεωνίδα Κακάρογλου

Εδώ και μερικά χρόνια ένα θαύμα συντελείται στην πόλη μας, στην οδό Υψηλαντών, όπου στεγάζεται το Θέατρο Κυδωνία. Σε πείσμα της επαρχιώτικης μίζεριας και αποτελμάτωσης που μας κατακλύζει, οι συντελεστές του θεάτρου, με την καθοδήγηση του Μιχάλη Βιρβιδάκη, τοποθετούν τα Χανιά στον ευρωπαϊκό θεατρικό χάρτη, δημιουργώντας παραστάσεις εφάμιλλες και ανταγωνιστικές όχι μόνο των Αθηνών αλλά και πολλών άλλων ευρωπαϊκών πόλεων.

Η πρωτοτυπία στην επιλογή, η αισθητική τους αντιμετώπιση και η άρτια παρουσίασή τους αποδεικνύουν όλα τα παραπάνω, πράγμα το οποίο γνωρίζουν όχι μόνον οι χανιώτες θεατές αλλά και οι ειδικοί του θεάτρου. Αυτό αποδεικνύουν, άλλωστε, τόσο η βράβευση του θεάτρου από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών Κριτικών για την προσφορά του στην πόλη μας, όσο και η τακτική χρηματοδότησή του από το Υπουργείο Πολιτισμού. Ο μικρός αυτός πρόλογος ήταν αναγκαίος για να μιλήσω για την φετινή παραγωγή του Θεάτρου Κυδωνία, με το έργο του σουηδού συγγραφέα Λαρς Νουρέν «Αγρυπνία», που παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, εδώ στα Χανιά!!!!...

Όπως μας κατατοπίζει το πρόγραμμα, η παράσταση είναι μια σπουδή πάνω στο Πρώτο Μέρος της «Αγρυπνίας» και αφορά την πρώτη πράξη του, δεδομένου ότι το έργο στο σύνολό του διαρκεί 6 ώρες. Ο συγγραφέας κατέγραψε σε ρεαλιστικό χρόνο την αγρυπνία δύο ζευγαριών, όπου οι άνδρες είναι αδέρφια μεταξύ τους, μπροστά από την τεφροδόχο που περιέχει τις στάχτες της μητέρας τους.

Έτσι η αγρυπνία δεν αφορά μόνον τους ήρωες του έργου, τον Γιον και τη Σαρλότ, τον Άλαν και τη Μόνικα, αλλά αφορά εξίσου και τους θεατές που προσέρχονται στο θέατρο για να παρακολουθήσουν την παράσταση! Το πρώτο ζευγάρι, ο Γιον και η Σαρλότ, είναι ένα τυπικό μεγαλοαστικό ζευγάρι. Εκείνος ψυχίατρος με υψηλές απολαβές, εκείνη «ψευδοκυβερνήτρια χαζογκόμενα», η σχέση τους θα θεωρείται και θα αναθεωρείται καθ' όλη τη διάρκεια του έργου. Περιμένουν στο σπίτι τους, αυτός θα είναι ο σκηνικός χώρος της αγρυπνίας, το δεύτερο ζευγάρι με φανερό εκνευρισμό και ανξάνομη ένταση. Το δεύτερο ζευγάρι, ο Άλαν, μηχανικός οικοδομών με σούπερ αυτοκίνητο και η αινιγματική σύζυγός του Μόνικα. Οι τέσσερις άνθρωποι, από τη στιγμή που θα συγκεντρωθούν στο καθιστικό, είναι σα να βρίσκονται σ' ένα πεδίο μάχης.

Η επιμνημόσυνη αγρυπνία της μητέρας μετατρέπεται σε επιμνημόσυνη αγρυπνία των αισθημάτων και της ζωής τους. Ο Νουρέν έγραψε ένα θρίλερ των καθημερινών σχέσεων, ένα νουάρ δωματίου, όπου αντί για σφαίρες εκτοξεύονται λέξεις. Το αλκοόλ ρέει και οι καπνοί των τσιγάρων θολώνουν την ατμόσφαιρα. Τα πρόσωπα αβοήθητα πάσχουν, κλαίνε, ερωτεύονται, ποθούν, ξεγυμνώνονται, πυρπολούνται.

Με θεατή την τεφροδόχο της μητέρας και μακρινό ακροατή την πρώτη κόρη του Γιον, που την έχει «παρκάρει» στο

σπίτι της πρώτης συζύγου να παρακολουθεί το Ντάλας στην τηλεόραση (όμως από το ανοικτό ακουστικό του τηλεφώνου ίσως να παρακολουθεί ένα άλλο, «ζωντανό» Ντάλας), τα πρόσωπα επιζητούν λίγη αγάπη, αλλά αυτή δεν είναι εφικτή γιατί, όπως λέει και ο Φασμπίντερ, «η αγάπη είναι μια λέξη πιο κρύα κι απ' το θάνατο».

Ο Μιχάλης Βιβιδάκης αξιοποιεί απόλυτα τις προθέσεις του συγγραφέα. Τοποθετεί το θρίλερ της καθημερινής ζωής σε ένα αστικό σαλόνι, χρησιμοποιώντας παράλληλα τους πλάγιους βοηθητικούς χώρους (κουζίνα, μπάνιο, χωλ), ενοποιώντας έτσι τη σκηνή με το υπόλοιπο θέατρο και επιτρέποντας στο θεατή να ρίχνει κλεφτές ματιές στη ζωή των ηρώων, ακόμα κι όταν αυτοί δεν βρίσκονται επί σκηνής, να «κατασκοπεύει» τους ηθοποιούς πίσω από τα τζάμια, όπου σαν ψαράκια σε ενυδρείο, μοιάζουν από τα πολλά λόγια να έχουν βουβαθεί.

Οι ερμηνείες όλων των ηθοποιών ήταν εξαιρετικές, εντελώς ανθρώπινες και απόλυτα ενταγμένες στο ομαδικό πνεύμα της σκηνοθεσίας. Αναφέρω τα ονόματα των συντελεστών. Γιον: Μιχάλης Βιβιδάκης, Σαρλότ: Δέσποινα Πολλαναγνωστάκη, Μόνικα: Μαρία Μπουλουγούρη, Άλαν: Αντώνης Παλιεράκης,

Προσωπικά, περιμένω με ανυπομονησία το Δεύτερο Μέρος του έργου, και γιατί όχι, όλο το έργο σε μια ενιαία παράσταση. Μέχρι τότε, μην χάσετε τις τρεις τελευταίες παραστάσεις του Πρώτου Μέρους που θα παίζεται στο Θέατρο Κυδωνία μέχρι τις 30 Μαΐου. Είναι αναμφισβήτητο το σημαντικότερο πολιτιστικό γεγονός της πόλης μας αυτή την περίοδο.

Χανιώτικα Νέα
Τετάρτη, 26. 5. 2010

 [Επιστροφή](#)
